ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Rudolfové a soudkyň JUDr. Zuzany Völflové a JUDr. Marie Rychtářové ve věci

žalobce: [redacted], narozený dne [redacted]
bytem [redacted]
zastoupený advokátem JUDr. Jiřím Trnkou, Ph.D.
sídlem V. Talicha 1807/14, 370 05 České Budějovice

proti
žalované: **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti ČR**
sídlem Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
jednající prostřednictvím **Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, IČO 69797111
sídlem Rašínovo nábř. 390/42, 128 00 Praha 2 – Nové Město
Územní pracoviště České Budějovice
Sídlem Prokišova ul. 1202/5, 371 03 České Budějovice

o zaplacení částky 254 400 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 7. 2023, č. j. 25 C 56/2023 – 146,

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I. ohledně částky 82 500 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně jdoucím z částky 82 500 Kč od 10. 2. 2023 do zaplacení **potvrzuje.** Ohledně lhůty k zaplacení této částky se **mění** tak, že tuto je žalovaná povinna zaplatit žalobci do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lenka Houdková.

II. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I. ohledně částky 90 750 Kč **mění** takto:

Žaloba, aby žalovaná zaplatila žalobci částku ve výši 90 750 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně jdoucím z částky 90 750 Kč od 10. 2. 2023 do zaplacení, se **zamítá**.

III. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce JUDr. Jiřího Trnky, Ph.D. na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 31 342 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem okresní soud (soud prvního stupně) vyhověl žalobě ohledně částky ve výši 173 250 Kč s příslušenstvím (výrok I.), další část uplatněného nároku ve výši 81 150 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok II.), a dále rozhodl o nákladech řízení účastníků tak, že zavázal žalovanou uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 23 114 Kč (výrok III.).

2. Žalobce se po žalované domáhal zaplacení částky ve výši 254 400 Kč s příslušenstvím z titulu přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu nepřiměřenou délkou trestního řízení, které bylo vedeno u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. [redacted]. Žalobu odůvodnil tím, že dané trestní řízení trvalo téměř 10 let. V jeho průběhu se vyskytla řada průtahů, a to v období od 23. 4. 2013 (kdy byla realizovaná prohlídka jiných prostor) do 8. 2. 2016 (do zahájení trestního stíhání), od 7. 2. 2017 do 28. 8. 2017 (kdy po vrácení věci soudu prvního stupně ve věci nebyl učiněn žádný úkon), od 9. 7. 2018 do 21. 11. 2019 (od podání opravného prostředku do rozhodnutí odvolacího soudu opět nebyl proveden žádný úkon), od 18. 8. 2020 do 15. 6. 2021 (kdy se v obnoveném řízení u okresního soudu neuskutečnilo žádné hlavní líčení), od 22. 11. 2021 do 27. 7. 2022 (od podání opravného prostředku do předložení věci odvolacímu soudu). Žalobce uzavřel, že dobu 10 let (a více než 7 let trestního stíhání) nelze považovat za přiměřenou, a proto má nárok na přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Žalobce podotkl, že při prohlídce dne 23. 4. 2013 mu byl zajištěn majetek – finanční prostředky ve výši 778 742 Kč, s nimiž nemohl po celou dobu disponovat. O propadnutí části těchto peněz, a to ve výši 415 683 Kč bylo pravomocně rozhodnuto až dne 27. 7. 2022. Vzhledem k tomu, že se žalobce domáhal přiměřeného zadostiučinění za období od 23. 4. 2013 do 10. 2. 2023, stanovil výši odškodnění na částku 254 400 Kč, když vyšel ze základní roční částky 18 000 Kč x 117 měsíců, po kterou trestní řízení trvalo.

3. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že proti žalobci bylo vedeno trestní stíhání pro přečin neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry dle § 252 odst. 1 a odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Okresní soud vzal za prokázané, že dne 23. 4. 2013 byla provedena prohlídka jiných prostor, při níž byl zajištěn žalobcův majetek v hodnotě nejméně 778 742 Kč. O této prohlídce se žalobce dozvěděl téhož dne. Následující den (24. 4. 2013) pak podával žalobce před Policií ČR vysvětlení a dne 16. 5. 2013 vydal klíče k výherním hracím přístrojům. Okresní státní zastupitelství v Českých Budějovicích podalo dne 30. 11. 2016 obžalobu. Dne 13. 12. 2016 však byla věc soudem vrácena státní zástupkyni k došetření. O stížnosti státní zástupkyně rozhodl Krajský soud v Českých Budějovicích dne 30. 1. 2017 tak, že uložil okresnímu soudu, aby o věci znovu jednal a rozhodl. První odsuzující rozsudek, který byl Okresním soudem v Českých Budějovicích vyhlášen dne 23. 4. 2018, byl k odvolání mj. žalobce Krajským soudem v Českých Budějovicích dne 21. 11. 2019 zrušen a věc byla vrácena k dalšímu řízení. Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 9. 2021 byl žalobce opět uznán vinným a byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Na základě odvolání (které podal i žalobce) byl tento rozsudek Krajským soudem v Českých Budějovicích dne 27. 7. 2022 opět zrušen s tím, že rozhodl o vině žalobce a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v trvání 7 měsíců, přičemž výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 18 měsíců, zároveň žalobci uložil peněžitý trest ve výši 375 000 Kč, zákaz provozování sázkových her a loterií v trvání 12 měsíců a trest propadnutí věci (finanční částky ve výši 415 683 Kč). Proti shora uvedenému rozsudku žalobce podal dovolání, které vzal podáním ze dne 14. 4. 2023 zpět. Trestní řízení pravomocně skončilo dne 27. 7. 2022.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lenka Houdková.

Okresní soud dovodil, že se s danou skutečností žalobce bezprostředně seznámil ještě před oficiálním zahájením trestního stíhání a za této situace soud uvažoval s délkou trestního řízení od 23. 4. 2013 do 27. 7. 2022 (111 měsíců). Soud prvního stupně měl za to, že k průtahům v postupu orgánů činných v trestním řízení došlo již v době od 23. 4. 2013 (realizace prohlídky jiných prostor) do 8. 2. 2016 (zahájení trestního stíhání) – kdy žalobce byl ponechán téměř 3 roky v nejistotě, zda vůbec dojde ke sdělení obvinění; dále v období od 7. 2. 2017 do 28. 8. 2017 (od vrácení věci soudu prvního stupně do nařízení hlavního líčení) – orgán veřejné moci tak neučinil žádný úkon po dobu trvající 6 měsíců; od 9. 7. 2018 do 21. 11. 2019 (od podání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně do rozhodnutí soudu odvolacího) – po dobu více jak 16 měsíců opět nedošlo k realizace žádného úkonu; od 18. 8. 2020 do 15. 6. 2021 (úsek mezi dvěma hlavními líčeními) – mezi jednotlivými hlavními líčeními uplynula doba 10 měsíců, aniž by byla v mezidobí potřeba konání jiného úkonu; a od 19. 11. 2021 do 27. 7. 2022 (od předložení spisu s opravným prostředkem soudu odvolacímu do vydání rozhodnutí) – do vydání rozhodnutí uplynula doba delší než 8 měsíců. Ministerstvo spravedlnosti konstatovalo, že v řízení vedeném u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. [redacted] došlo k porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Soud prvního stupně vzal v úvahu složitost případu (řízení bylo standardní složitosti), chování žalobce (jeho jednání nemělo na délku řízení vliv), jakož i postup příslušných orgánů (v jejich postupu docházelo opakovaně k bezdůvodné nečinnosti). Dále zohlednil význam řízení pro žalobce (který byl téměř 10 let v nejistotě ohledně výsledku sporu, po tuto dobu byl vyloučen z dispozice s majetkem, ocitl se bez prostředků, stejně jako osoby, které zaměstnával) a uzavřel, že není pochyb, že tyto skutečnosti podstatně zvyšovaly význam daného řízení pro žalobce. Okresní soud dospěl k závěru, že trestní stíhání žalobce trvalo nepřiměřeně dlouho a že samotné konstatování porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě není v daném případě dostačující k náhradě vzniklé nemajetkové újmy. Proto mu náleží za vzniklou újmu peněžitá náhrada. Výši odškodnění soud prvního stupně stanovil v souladu se Stanoviskem Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 206/2010, a to na spodní hranici s tím, že za první dva roky odškodnění snížil na polovinu (2 měsíce x 7 500 Kč) a za další měsíce uvažoval s částkou 15 000 Kč za 1 rok řízení (87 měsíců x 1 250 Kč). V důsledku postupu orgánů činných v trestním řízení základní částku odškodnění ve výši 123 750 Kč (15 000 + 108 750) navýšil o 20 % a z hlediska významu řízení pro poškozeného a z důvodu postupu orgánů činných v trestním řízení o dalších 20 %. Základní částku tak celkově navýšil o 40 %, tj. na částku 173 250 Kč, kterou žalované uložil žalobci zaplatit v zákonné lhůtě 3 dnů (§ 160 odst. 1 věta před středníkem o. s. ř.). Ve zbývající části, a to ohledně částky 81 150 Kč (254 400 – 173 250) žalobu jako nedůvodnou zamítl. O úrocích z prodlení rozhodl dle nařízení vlády č. 351/2013 Sb. Při stanovení počátku běhu prodlení zohlednil povinnost žalované projednat nárok žalobce ve lhůtě 6 měsíců. O náhradě nákladů řízení rozhodl dle § 142 odst. 3 o. s. ř. s přihlédnutí k nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 453/22 a žalobci přiznal plnou náhradu účelně vynaložených nákladů, které stanovil na částku 23 114 Kč (odměna za 5 úkonů právní služby, 5 paušálních náhrad hotových výdajů, navýšené o 21 % DPH a zaplacený soudní poplatek) se splatností ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozsudku.

4. V právní rovině soud prvního stupně věc posoudil dle ust. § 13 odst. 1 a § 31a z. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady (dále jen "OdpŠk"). Odkázal na přiléhavou judikaturu Nejvyššího soudu ČR, zejm. na Stanovisko ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010. Došel k závěru, že trestní stíhání s přihlédnutím ke složitosti věci a rozsahu dokazování trvalo nepřiměřeně dlouho s tím, že žalobce k prodloužení jeho délky nijak nepřispěl. Újmu žalobce zvyšovala i skutečnost, že trestní stíhání mělo citelný dopad do jeho života (téměř 10 let byl ve stavu nejistoty ohledně výsledku trestního řízení a po tuto dobu nemohl disponovat s finančními prostředky, které mu byly zadrženy). Přihlédl k tomu, že žalovaná konstatovala porušení práva, avšak za přiměřené zadostiučinění tento postup žalované nepovažoval. Zohlednil všechny okolnosti, za nichž k nemajetkové újmě došlo, a uzavřel, že žaloba je částečně důvodná.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lenka Houdková.

5. Proti shora uvedenému rozsudku podali odvolání oba účastníci.

6. Žalobce svým odvoláním napadl výrok II. a III. rozsudku. Odvolací řízení ohledně žalobce však bylo postupem dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zastaveno (usnesení ze dne 18. 10. 2023, č. j. 25 C 56/2023-173).

7. Žalovaná se odvolala do výroku I. a III. rozsudku. Zdůraznila, že žalobce byl pravomocně odsouzen za spáchaný trestný čin a byl mu i uložen trest. Vzhledem k tomu, že si trestní řízení žalobce zapříčinil svým jednáním, nemohlo v jeho osobnostní sféře vyvolat téměř žádnou újmu. Navíc pak byl žalobce v minulosti již dvakrát trestně stíhán a odsouzen. Žalovaná nesouhlasí se stanovením data počátku trestního řízení již od 23. 4. 2013 (kdy došlo k prohlídce jiných prostor), když dle jejího názoru by se rozhodný okamžik měl odvíjet až ode dne 8. 2. 2016 (kdy bylo vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání). Žalovaná dále namítla, že nebylo přihlédnuto k tomu, že věc byla řešena odvolacím soudem, což nutně vede k prodloužení řízení a rovněž k tomu, že délka řízení byla taktéž ovlivněna probíhající pandemií Covid 19. Tyto skutečnosti, které by měly vést ke snížení základní částky, soud nezohlednil. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu ČR žalovaná podotkla, že sice žalobci nelze podáváním opravných prostředků vyčítat podíl na délce řízení, avšak prodlužování řízení v důsledku daných procesních kroků nelze klást ani k tíži státních orgánů. Soud taktéž v rámci hodnocení složitosti věci nepřihlédl k tomu, že kromě žalobce v trestním řízení vystupoval i další obžalovaný, bylo nutné vyslechnout řadu svědků a jednalo se o rozsáhlý spisový materiál. Žalovaná rovněž podotkla, že v řízení nebylo prokázáno, že by žalobce využil dostupných prostředků způsobilých odstranit tvrzenou nečinnost v řízení. Podotkl, že při ukládání trestu trestní soud délku řízení zohlednil (bod 46., 49. a 51. rozsudku Krajského soud v Českých Budějovicích č. j. [redacted]). Žalovaná má za to, že konstatování porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, které učinil dne 6. 3. 2023, je dostačující, a proto by žaloba měla být zamítnuta v celém rozsahu. Nesouhlasila ani s výší nákladů řízení. S odkazem na ust. § 31 odst. 4 OdpŠk zdůraznila, že žalobci neměla být přiznána odměna za uplatnění nároku u Ministerstva spravedlnosti a rovněž za přípravu a převzetí zastoupení společně s režijními paušály. Taktéž poukázala na lhůtu plnění s tím, že soud nevyhověl její žádosti, aby byla stanovena v délce 15 dnů, a to s ohledem na rozpočtová pravidla. Podotkla, že v obdobných věcech soudy žádosti žalované o delší lhůtu k plnění vyhovují. S ohledem na shora uvedené žalovaná navrhla, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil v části, v níž bylo žalobě vyhověno, tak, že žalobu zamítne a žalované přizná náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

8. Žalobce na odvolání žalované reagoval tak, že podotkl, že se domáhal odškodnění za nesprávný úřední postup, který byl způsoben průtahy, což mělo za následek nepřiměřenou dobu řízení. Poukázal na skutečnost, že byl odsouzen za mírnější trestný čin, než se po celou dobu vedlo trestní řízení. Je pravdou, že si žalobce přivodil trestní stíhání svým jednáním sám, avšak tomu je tak u všech (úmyslně zaviněných) trestných činů. Ze skutečnosti, že byl v minulosti dvakrát odsouzen, nelze dovodit, že žalobce je otrlým recidivistou, který bere trestní řízení jako běžnou součást svého života. Žalobce nesouhlasí ani s argumentací žalované týkající se délky trestního řízení a složitosti věci. Podotkl, že z již uskutečněné prohlídky mu bylo známo, že jde o osobu podezřelou ze spáchání trestného činu. Je pravdou, že bylo ve věci vyslýcháno velké množství svědků, avšak u většiny existoval úřední záznam o podaném vysvětlení a obžalovaný i státní zástupce souhlasili se čtením podání těchto vysvětlení. Za absurdní považuje tvrzení, že se měl domáhat rychlejšího postupu, neboť po obžalovaném lze stěží požadovat, aby si naštval soud jeho urgováním. Zdůraznil, že délka řízení při ukládání trestu zohledněna nebyla (v rozsudku se trestní soud zmiňuje pouze o době od spáchání skutku). Navrhl, aby odvolání žalovaného odvolací soud zamítl a rozhodnutí okresního soudu (v napadené části) jako věcně správné potvrdil.

9. Odvolací soud předně uvádí, že odvolání je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou a včas (§ 201, § 202 a § 204 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu; dale jen "o. s. ř.") s tím, že obsahuje náležitosti uvedené v ust. § 205 odst. 1 o. s. ř. Krajský soud v Českých Budějovicích

proto přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně v rozsahu napadeném odvoláním (výrok I. a III.) dle ust. § 212 a § 212a odst. 1, 3 a 5 a dospěl k závěru, že odvolání je částečně důvodné.

10. Podle § 13 odst. 1 OdpŠk stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Dle odst. 2 právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

11. Dle § 15 odst. 2 OdpŠk se může domáhat náhrady škody u soudu poškozený pouze tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

12. Podle § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Podle odst. 2 zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Dle odst. 3 v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení.

13. Odvolací soud předně uvádí, že nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě, případně jiná nečinnost státního orgánu či jiné vady ve způsobu vedení řízení (*srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 10. 2007, sp. zn. 25 Cdo 545/2007*). Nesprávným úředním postupem může být i porušení zásady rychlosti soudního řízení, u kterého není lhůta pro rozhodnutí stanovena (*srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 743/2002*). Neprojednání věci bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě představuje porušení čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy pro lidská práva, s nímž právo na odškodnění spojuje ve své judikatuře Evropský soud pro lidská práva (*například č. 46129/99, Zvolský a Zvolská v. Česká republika*). Odškodňují se tedy veškeré nemateriální újmy, které byly způsobeny výkonem veřejné moci, přičemž v souvislosti s délkou řízení jde především o stav nejistoty a nepříznivé působení dlouhotrvajícího sporu do osobnostní sféry účastníka. Protože zákon výslovně počítá s náhradou odvozenou od celkové délky řízení, není namístě vycházet ze samotných průtahů řízení (období neodůvodněné nečinnosti), nýbrž primárně z délky řízení.

14. Jen proto, že stát poskytl před zahájením soudního sporu (nebo i v jeho průběhu) o náhradu nemajetkové újmy v penězích za nepřiměřenou délku řízení poškozenému zadostiučinění formou konstatování porušení práva, nelze bez dalšího budovat skutkové a právní závěry na tom, že celková délka řízení „není přiměřená“*(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2012/2010).*

15. Při stanovení formy a výše náhrady nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku trestního řízení je třeba při hodnocení významu předmětu řízení pro účastníka přihlížet k tomu, že poškozený (pachatel) byl uznán vinným ze spáchání úmyslného trestného činu *(srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2023 sp. zn. 30 Cdo 2278/2023, ze dne 7. 11. 2023 sp. zn. 30 Cdo 2245/2023 či rozsudek ze dne 10. 3. 2023 sp. zn. 30 Cdo 998/2022)*. Pachatel úmyslného trestného činu musí být minimálně srozuměn se skutečností, že proti němu bude vedeno trestní řízení a musí si tedy být vědom, že spácháním trestného činu vnáší na dlouhou dobu do svého života nejistotu, která se v jeho poměrech bude projevovat. Obviněný pachatel úmyslného trestného činu na sebe nejistotu uvrhuje sám, a je-li zahájeno trestní řízení, přestává být tato nejistota v pouhé potencionální sféře (stává se

hmatatelnější). Uvedené nepopírá skutečnost, že nepřiměřená délka trestního řízení působí újmu i obviněnému, který je v daném průtažném řízení shledán vinným. Náhrada nemateriální újmy má sloužit ke kompenzaci stavu nejistoty, do níž byl poškozený v důsledku nepřiměřeně dlouze vedeného řízení uveden a v níž byl tak udržován *(srov. část V. stanoviska Cpjn 206/2010 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3514/2017)*. Není pochyb o skutečnosti, že trestní řízení je řízením specifickým, což se projevuje i ve způsobu odškodnění újmy, která může vzniknout v důsledku jeho nepřiměřené délky. Potencialita újmy z výsledku řízení (vyplývající především z hrozby trestu) v mnoha případech nepoměrně přesahuje vznikající (reálně existující) újmu z trvajícího řízení *(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1209/2009)*. V případě trestního řízení jde o věc typově významnou pro osobu obviněného, která negativně ovlivňuje a zatěžuje jeho osobní život, a z tohoto důvodu je třeba trvat na tom, aby trestní řízení proběhlo v co nejkratším čase. Smyslem kompenzačního řízení je odškodnit nemajetkovou újmu, která žalobci nepřiměřenou délkou řízení skutečně vznikla. Za určitých okolností lze přitom uzavřít, že nemajetková újma způsobená žalobci je tak nízké intenzity, že přiměřeným zadostiučiněním bude samotné konstatování porušení práva žalobce na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Trestní řízení je pouze logickým důsledkem trestné činnosti pachatele, který svým jednáním jeho zahájení způsobil *(srov. rozsudek ze dne 31. 8. 2011 sp. zn. 30 Cdo 2595/2010 a ze dne 16. 8. 2016 sp. zn. 30 Cdo 4387/2015)*.

16. Rozhodování o náhradě nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem se sestává z povahy věci ze tří kroků. Prvním z nich je zodpovězení otázky, zda došlo k nesprávnému úřednímu postupu. Bylo-li tomu tak, je třeba posoudit, zda v jeho důsledku vznikla určité osobě nemajetková újma. Posledním krokem zůstává stanovení formy a případně i výše přiměřeného zadostiučinění za tuto újmu *(srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 10. 2020, sp. zn., II. ÚS 570/20, 14. 10. 2020 nebo nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11*).

17. Pro poměry České republiky se považuje za přiměřené, jestliže se základní částka, z níž se při určování výše přiměřeného zadostiučinění vychází, pohybuje v rozmezí mezi 15 000 Kč až 20 000 Kč za první dva roky a dále pak za každý další rok řízení. Je tomu tak proto, že každé řízení trvá určitou dobu, a proto se první dva roky řízení zohledňují poloviční sazbou. Takto stanovenou základní výši odškodnění je následně třeba upravit s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v § 31a odst. 3 písm. b) až e) z.č. 82/1998 Sb. *(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1151/2009)*.

18. V případě trestního řízení je třeba považovat řízení za zahájené v zásadě okamžikem sdělení obvinění osobě podezřelé ze spáchání trestného činu (§ 160 trestního řádu), resp. doručení opisu usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému (§ 160 odst. 2 trestního řádu). Obvinění ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy ESLP definoval jako „oficiální doručení sdělení příslušného orgánu o spáchání trestného činu"; v určitých případech proto může mít formu jiných opatření, která obsahují takové sdělení a mají „podstatný dopad na situaci" podezřelého (rozsudek Bačák proti České republice, 7. 3. 2006, č. 3331/02, § 22; podle rozsudku Rázlová proti České republice, 28. 3. 2006, č. 20252/03, § 28, se za počátek řízení považuje až okamžik, kdy se dotyčný o něm skutečně dozví, byť by oficiální doručení obvinění proběhlo dříve). S uvedeným okamžikem se totiž pojí obava obviněného o výsledek trestního stíhání. Prověřovaná osoba přitom nárok na odškodnění nepřiměřené délky vyšetřování a prověřování nemá, neboť jak je výše uvedeno, počátek rozhodné doby se pojí teprve s okamžikem zahájení trestního stíhání. Právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení se totiž zásadně pojí jen s takovým řízením, které je náležitě formalizované, má počátek a konec a ze kterého plynou jeho účastníkům jasné důsledky, co se týká jejich práv a povinností *(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 11. 2022, sp. zn. 30 Cdo 2266/2021 a ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 30 Cdo 2607/2022)*.

19. Ve skutkové rovině ohledně průběhu trestního řízení odvolací soud vychází ze zjištění soudu prvního stupně, která mají podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, a dospěl k závěru, že odvolání je částečně důvodné. V právní rovině soud prvního stupně aplikoval správné právní

normy i přiléhavou judikaturu Nejvyššího soudu ČR. Odvolací soud se plně ztotožňuje se soudem okresním ohledně důvodnosti základu uplatněného nároku, má však jiný názor na výši přiměřeného zadostiučinění. Odvolací soud souhlasí s tím, že předmětné trestní řízení trvalo nepřiměřeně dlouho, že v postupu soudů se opakovaně vyskytla nedůvodná nečinnost (v řádech několika měsíců), že tato skutečnost nebyla zohledněna ve smyslu ust. § 39 odst. 3 trestního zákoníku při stanovení druhu a výměry trestu a rovněž že samotné konstatování porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě není k náhradě nemajetkové újmy v dané věci dostatečné. Vzhledem k tomu, že ve věci byl zajištěn majetek, měly orgány činné v trestním řízení věc projednávat s největším urychlením (§ 2 odst. 4 z. č. 141/1961 Sb., trestního řádu). Odvolací soud však nesdílí názor soudu prvního stupně ve vztahu k délce trestního řízení, od níž se odvíjí výše přiznaného zadostiučinění, neboť počátek rozhodné doby se pojí s okamžikem zahájení trestního stíhání, které je v zásadě zahájené okamžikem sdělení obvinění osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, resp. doručení opisu usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému (§ 160 odst. 1, 2 trestního řádu). Vzhledem k tomu, že osoba prověřovaná před tím, než je proti ní zahájeno trestní stíhání, nárok na odškodnění nepřiměřené délky vyšetřování a prověřování nemá, nebyl počátek řízení dnem 23. 4. 2013 (kdy proběhla prohlídka jiných prostor) stanoven správně. Dle názoru odvolacího soudu v daném případě relevantní období začalo až dnem 12. 2. 2016, kdy vůči žalobci nastaly účinky zahájení trestního stíhání (okamžik doručení usnesení o zahájení trestního stíhání). Taktéž odvolací soud nesouhlasí se soudem prvního stupně ohledně navyšování základní částky odškodnění. Odvolací soud přihlíží k tomu, že žalobce byl uznán vinným ze spáchání úmyslného trestného činu a že trestní řízení je pouze logickým důsledkem trestné činnosti pachatele, který svým jednání jeho zahájení způsobil. Takový pachatel si musí být vědom, že spácháním trestného činu vnáší do svého života na dlouhou dobu nejistotu. Pokud by v projednávané věci nedošlo k nedůvodným průtahům, bylo by možné uvažovat o tom, že žalobci odškodnění újmy za délku řízení v peněžité formě nenáleží. Vzhledem k tomu, že řízení trvalo téměř 7 let a v jeho průběhu došlo opakovaně k nečinnosti (jak uvádí soud prvního stupně), má i odvolací soud za to, že pouhé konstatování porušení práva žalobci vzniklou újmu dostatečně nekompenzuje. Odvolací soud rovněž souhlasí se závěrem soudu okresního spočívající v tom, že s ohledem na všechny okolnosti daného případu je třeba vycházet ze základní částky přiměřeného zadostiučinění na dolní hranici, tedy z částky 15 000 Kč za 1 rok řízení, tj. 1 250 Kč za měsíc (15 000 : 12) a za první dva roky snížené o polovinu, tj. 625 Kč za měsíc (7 500 : 12). Odvolací soud vychází z toho, že počátek rozhodného období připadl na den 12. 2. 2016 (kdy žalobci bylo oznámeno zahájení trestního stíhání) a jeho konec na 27. 7. 2022 (kdy bylo trestní řízení pravomocně skončeno). Trestní řízení tak trvalo celkem 78 měsíců, když za první dva roky řízení náleží žalobci zadostiučinění v poloviční výši, tedy částka 15 000 Kč (24 měs. x 625 Kč) a za zbylých 54 měsíců pak částka ve výši 67 500 Kč (54 měs. x 1 250 Kč). Odvolací soud (zejm. s ohledem na skutečnost, že žalobce spáchal úmyslný trestný čin) neshledal podmínky, které by ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu ČR odůvodňovaly navýšení této základní částky zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

20. Ve vztahu k odvolací námitce žalované, že nepřiměřená délka trestního řízení byla již zohledněna v rámci ukládání trestu, odvolací soud odkazuje na ust. § 39 odst. 3 trestního zákoníku, v němž jsou uvedeny okolnosti významné pro stanovení druhu a výměry trestu. Tato zákonná hlediska reagují mj. na případy zdlouhavých trestních řízení spojených s průtahy a s uplynutím značné doby od spáchání trestného činu do pravomocného skončení řízení o něm. Za situace, kdy ze znění trestního rozsudku jednoznačně vyplývá, že soud zohlednil pouze dobu, která uplynula od spáchání trestné činnosti, je zjevné, že při ukládání trestu k nadměrné délce trestního řízení nepřihlédnuto nebylo.

21. Odvolací soud nesdílí ani námitku žalované spočívající v tom, že žalobce aktivně nevyužil dostupných prostředků způsobilých odstranit tvrzenou nečinnost, neboť z obsahu trestního spisu, resp. z provedeného dokazování se podává, že žalobce opakovaně podával řádné opravné prostředky proti rozhodnutí soudu prvního stupně (proti oběma ve věci vydaným odsuzujícím

prvoinstančním rozsudkům) a z tohoto jeho jednání tak nelze dovodit, že by se stanoveným druhem a výměrou trestu byl i z hlediska kompenzace nepřiměřené délky trestního řízení srozuměn *(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 2014 sp. zn. 30 Cdo 4139/2015 – R 45/2015)*. Vzhledem k tomu, že není povinností účastníků vést orgány veřejné moci k dřívějšímu rozhodnutí, tak k tíži žalobce není možné přičítat absenci postupu dle ust. § 164 odst. 1, příp. § 174a zákona o soudech a soudcích *(srov. Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 206/2010–R 58/2011 civ)*.

22. K poslední námitce žalované spočívající v tom, že základní částka odškodnění by měla být snížena z toho důvodu, že k prodloužení řízení vedla jednak ta skutečnost, že věc byla řešena odvolacím soudem, a dále to, že v období let 2020-2021 probíhala pandemie Covid 19, odvolací soud uvádí, že skutečnost, že účastník využívá svých procesních práv daných mu právním řádem (podávání opravných prostředků), nemůže jít k jeho tíži z hlediska prodloužení délky řízení *(srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Patta proti České republice ze dne 18. 4. 2006, č. 12605/02, odst. 69)*. Činitelé mající původ uvnitř soudního systému by zpravidla neměly sloužit k ospravedlnění nepřiměřené délky řízení. Z obsahu trestního spisu vyplynulo, že dne 16. 3. 2020 vydal předseda Okresního soudu v Českých Budějovicích opatření, na jehož základě byla s účinností od 16. 3. 2020 zrušena veškerá nařízená jednání v trestních věcech s tím, že požádal soudce, aby jednání nově nařizovali až po 1. 5. 2020. Z Doporučení Ministerstva spravedlnosti ve vztahu k fungování soudů s ohledem na vyhlášený nouzový stav ze dne 17. 4. 2020 se podává, že soudům se doporučuje, aby s účinností od 20. 4. 2020 obnovily svou činnost, která byla ovlivněna vyhlášením nouzového stavu. Jiná opatření k omezení činnosti soudů učiněna nebyla. Ze shora uvedených listin je zřejmé, že v důsledku pandemie Covid 19 byla činnost soudů utlumena pouze necelých 5 týdnů. Rozhodující je především celková délka řízení, nikoli primárně jednotlivé průtahy v řízení. Nečinnost soudu však byla zaznamenána v době od 18. 8. 2020 do 16. 4. 2021, tedy v období, které již pandemií bezprostředně ovlivněno nebylo, a proto tato námitka není důvodná.

23. Za situace, kdy žalobce má dle ust. § 31a odst. 1 Zákona nárok na zaplacení částky ve výši 82 500 Kč, avšak okresní soud mu přiznal částku ve výši 173 250 Kč, odvolací soud postupoval dle ust. § 219 ve spojení s § 220 odst. 1 o. s. ř. a rozsudek soudu prvního stupně ve výše uvedeném rozsahu (82 500 Kč s příslušenstvím) potvrdil a ve zbývající části změnil tak, že se žaloba ohledně částky ve výši 92 750 Kč (173 250 = 82 500) s příslušenstvím zamítá. Odvolací soud rovněž změnil napadené rozhodnutí ohledně lhůty k zaplacení dané částky, když žalovanému poskytl na jeho žádost v souladu s ust. § 160 odst. 1 věta za středníkem o. s. ř. prodlouženou lhůtu k plnění (15 dnů od právní moci rozsudku).

24. Ve vztahu k náhradě nákladů řízení odvolací soud předně uvádí, že žalobce je nutné z pohledu ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. považovat za ve věci zcela úspěšného, a to i přesto, že ve vztahu k výši uplatněného nároku zcela úspěšný nebyl. Dosáhne-li totiž poškozený žalobce satisfakce uložením povinnosti škůdce nahradit mu nemateriální újmu, lze výsledek řízení hodnotit ve smyslu zásad úspěchu ve věci obdobně jako plný úspěch, byť žalobci nebylo přiznáno jím požadované plnění nebo jeho výše *(srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013–R 40/2014 civ.)*. Žalobce byl plně úspěšný při prokázání základu nároku a zčásti úspěšný při určení jeho výše, které ovšem záviselo na úvaze soudu (§ 136 o. s. ř.), a proto má ve smyslu ust. § 142 odst. 3 o. s. ř. nárok na plnou náhradu nákladů řízení *(srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 453/22)*.

25. O nákladech řízení odvolací soud rozhodl dle § 224 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 142 odst. 3 o. s. ř. Náklady řízení před soudem prvního stupně tvoří odměna za zastoupení žalobce ve výši 15 500 Kč, která byla stanovena dle § 9 bod 4 písm. a) advokátního tarifu. V této souvislosti odvolací soud podotýká, že vzhledem k tomu, že předmětem řízení je náhrada nemajetkové újmy za nesprávný úřední postup, tak při stanovení odměny vycházel z tarifní hodnoty 50 000 Kč *(srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4552/2014)*. Dále se jedná o 5 paušálních náhrad hotových výdajů po 300 Kč dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Zástupce žalobce učinil 5

úkonů právní služby dle § 11 odst. 1 písm. a), d) a g) advokátního tarifu (příprava a převzetí zastoupení, podání žaloby, stanovisko k vyjádření žalované ze dne 20. 3. 2023 a účast na jednání soudu dne 18. 5. 2023 a 20. 7. 2023). Náklady řízení před soudem prvního stupně tedy představují součet shora uvedených částek (15 500 + 1 500), vše zvýšené o náhradu za DPH ve výši 21 % v souladu s ust. § 137 odst. 3 o. s. ř., neboť zástupce žalobce je plátcem DPH, a dále se jedná o zaplacený soudní poplatek ve výši 2 544 Kč. Celkem tak náklady řízení před soudem prvního stupně činí částku ve výši 23 114 Kč. K odvolací námitce, že žalobci neměla být v souladu s ust. § 31 odst. 4 Zákona přiznána náhrada nákladů zastoupení, které vznikly v souvislosti s projednáváním uplatněného nároku u úřadu, odvolací soud uvádí, že přestože okresní soud v odůvodnění rozsudku uvedl, že uplatnění požadavku na přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu ze dne 9. 8. 2022 lze považovat za předžalobní výzvu a náhrada za tento úkon byla přiznána, tak z výčtu jednotlivých úkonů právní služby, za které žalobci fakticky náhradu nákladů řízení soud přiznal, je zjevné, že odměnu ani náhradu hotových výdajů za tuto žádost do nákladů řízení nezapočetl. Předmětem odvolacího řízení zůstala část nemajetkové újmy, čemuž jak shora uvedeno odpovídá tarifní hodnota 50 000 Kč. Ohledně základu uplatněného nároku byl žalobce i v odvolacím řízení úspěšný. Zástupce žalobce učinil v rámci odvolacího řízení dva úkony právní služby, a to dle § 11 odst. 1 písm. g) a k) [vyjádření k odvolání a účast u odvolacího jednání]. Celkem odměna za zastoupení žalobce v odvolacím řízení představuje částku 6 200 Kč. K tomu náleží 2 paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu po 300 Kč. Náklady odvolacího řízení činí součet shora uvedených částek (6 200 + 600), navýšený o náhradu za DPH ve výši 21% DPH. Celkem tak náklady řízení před odvolacím soudem činí částku ve výši 8 228 Kč. Náklady řízení před soudy obou stupňů tak činí částku v celkové výši 31 342 Kč (23 114 + 8 228), kterou je žalovaná povinna zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce do 15 dnů od právní moci tohoto usnesení (§ 149 odst. 1 a § 160 odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.). Prodlouženou lhůtu k plnění odvolací soud opět stanovil na žádost žalovaného.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat u Okresního soudu v Českých Budějovicích dovolání k Nejvyššímu soudu ČR do dvou měsíců od doručení tohoto usnesení, avšak jen za podmínek stanovených v § 237 o. s. ř.

České Budějovice 8. února 2024

JUDr. Marie Rudolfová v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lenka Houdková.